

Nad poslední novelou zákona o ochraně hospodářské soutěže a ObchZ provedenou zákonem č. 484/2004 Sb.

Dana Ondřejová*

Evropská společenství usilují o modernizaci soutěžního práva již od roku 1997¹. V souvislosti s touto snahou začala být v rámci Evropských společenství přijímána řada sdělení, nařízení a pracovních programů², přičemž tyto tendence pokračují dodnes³. Pro Českou republiku tyto skutečnosti nabyly významu v souvislosti s přístupovými jednáními a následně s jejím vstupem do Evropské unie. Ke dni 1. květnu 2004 začalo být soutěžní právo Evropských společenství bezprostředně závazné i na území České republiky⁴. Došlo tak k významným změnám v oblasti českého soutěžního práva, označovaným často jako „modernizace“ soutěžního práva, přičemž poslední z nich byla provedena novelou zákona č. 143/2003 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně hospodářské soutěže“ nebo „ZOHS“), uskutečněnou zákonem č. 484/2004 Sb. Avšak nikoli od věci je samotné zamyšlení se nad v úvodu vyřčeným slovem „modernizace“. Tuto problematiku se pokusím vysvětlit následujícím příspěvkem.

1. K NOVELE ZÁKONA O OCHRANĚ HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE USKUTEČNĚNÉ ZÁKONEM Č. 484/2004 SB.

Zákon o ochraně hospodářské soutěže byl s účinností od 2. června 2004 novelizován zákonem

č. 340/2004 Sb⁵. Krátce po této novele, dne 5. srpna 2004, byla schválena další novela provedená zákonem č. 484/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 143/2004 Sb. o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění zákona č. 340/2004 Sb., zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 523/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „poslední novela ZOHS“, „posuzovaná novela“ nebo „zákon č. 484/2004 Sb.“), který nabyt účinností dne 7. září 2004. Jak již název tohoto zákona napovídá, jeho účinností došlo současně ke změně obchodního zákoníku a zákona o cenách.

Posuzovaná novela je předmětem kritiky nejen ze strany právníků a odborníků na oblast hospodářské soutěže kvůli problémům výkladovým, ale také odborníky na oblast práva Evropských společenství nebo Svazem obchodu a cestovního ruchu ČR (dále jen „SOCR ČR“). V příspěvku k diskuzi, který se objevil na internetových stránkách⁶, viceprezident SOCR ČR Zdeněk Juračka a generální ředitel SOCR ČR Petr Hrubý kromě jiného uvádějí: „Přestože obsah zákona č. 484/2004 Sb. je pouhým torzem z původního záměru dlouho projednávaného a diskutovaného v Zemědělském výboru Parlamentu ČR i mimo něj, jeho dopad do sféry obchodu může být citelný. Víc jak půl roku se SOCR ČR ve spojení s odbornými ministerstvy, odbornou veřejností i jinými institucemi snažil přesvědčit předkladatele, aby upustil od tvorby tohoto zákona. Dle našeho názoru je nadbytečný, na po-

* Mgr. Dana Ondřejová, interní doktorandka katedry obchodního práva na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, advokátní koncipientka

¹ K tomu blíže TICHÝ, L.: Změna paradigmatu evropského soutěžního práva a její význam pro Českou republiku, Právní rozhledy, 2004, číslo 2, str. 61.

² Výběrově např. nařízení Rady č. 1/2003 k provedení soutěžních pravidel stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy o založení ES, sdělení Komise o bagatelních kartelech (ÚL 1997 C 372,13) nebo pracovní program Komise č. 99/027 (ÚL C 1999132,1 – tzv. Bílá kniha).

³ O tom svědčí např. nařízení č. 139/2004 o kontrole spojování podniků.

⁴ K problematice modernizace evropského soutěžního práva a jejího dopadu na české soutěžní právo blíže např. NEDELKA, M., JANDOVÁ, K.: Nová vyšetřovací oprávnění Evropské komise a ÚOHS v soutěžních věcech, Právní zpravodaj, 2004, číslo 7, str. 7 a násl.; TICHÝ, L.: Změna paradigmatu evropského soutěžního práva a její význam pro Českou republiku, Právní rozhledy, 2004, číslo 2, str. 61 a násl.; FIALA, T.: Soutěžní právo Evropských společenství, Právní rádce, 2004, číslo 4, str. I až XI přílohy; důvodová zpráva k zákonu č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže); MUNKOVÁ, J.: Reforma evropského soutěžního práva a její vliv na soutěžní předpisy a rozhodování soutěžních věcí Úřadem a soudy v ČR, Evropské právo, 2003, číslo 7, str. 18 a násl.; RAUS, D.: Ochrana hospodářské soutěže na společném trhu ES a situace v ČR po 1. květnu 2004, Právní zpravodaj, 2003, číslo 12, str. 1 a násl.

⁵ PECHANEC, V.: Příspěvek k diskuzi, uveden na www.cestovni-ruch.cz (pod textem jako autoři uvedeni JURAČKA, Z. a HRUBÝ, P., pozn. aut.).

⁶ RAUS, D.: Nad další (tentokrát problematickou) novelou zákona o ochraně hospodářské soutěže, Právní zpravodaj, 2004, číslo 10, str. 1–7.

kraji konfliktu s právem Evropské unie a tím, že řeší dílčí věci (rozuměj jeho část měnící obchodní zákoník, zejména splatnost a 'regálné' – pozn. aut.) vytváří nerovnováhu uvnitř obchodního zákoníku a tím i nežádoucí jednostrannou regulaci trhu. Je nutno přiznat, že jsme v celkovém snažení neuspěli, ale jsme přesvědčení o tom, že jsme přispěli z velké části k tomu, aby výsledný text byl pro obchod daleko a zásadně snesitelnější než původní záměr předkladatelů. Z naší iniciativy se uskutečnila schůzka předkladatelů, Ministerstva zemědělství – jako garanta tohoto zákona a části pracovního týmu, který oponoval jeho obsah, s cílem projednat důsledky a přípravu jeho uvedení do praxe. V rámci tohoto setkání jsme upozornili na některé nejasnosti, které mohou vést k odlišnému výkladu ze strany tržních subjektů.⁴

Novela tedy nejen, že vytváří problémy v oblasti práva hospodářské soutěže, tedy uvnitř zákona o ochraně hospodářské soutěže, ale také uvnitř obchodního zákoníku. Je až pozoruhodné, kolik nevole a problémů může vzbudit jeden, a to poměrně obsahově stručný, zákon.

1.1 K ČÁSTI NOVELY, KTEROU SE DO ZOHS DOPLŇUJE NOVÉ USTANOVENÍ – § 1 Odst. 8

1.1.1 Úvod

Ustanovením § 1 odstavce 8 dochází k rozšíření negativní věcné působnosti zákona o ochraně hospodářské soutěže. Podle tohoto nového ustanovení „se

zákon na ochranu hospodářské soutěže dále nevztahuje na jednání soutěžitelů v oblasti výroby zemědělských produktů a obchodu s nimi, pokud jednají v souladu s právem Evropských společenství“, přičemž za tímto textem uvedená poznámka 3a) odkazuje na „nařízení č. 26 o použití určitých pravidel hospodářské soutěže na produkci zemědělských produktů a obchod s nimi“ (dále jen nařízení č. 26/1962).

1.1.2 Problémy, které přinesla poslední novela zákona na ochranu hospodářské soutěže

Posuzovaná novela ZOHS je značně sporná a vyvolává pochybnosti u řady odborníků na soutěžní právo. David Raus⁷ poukazuje hned na několik problémů, jež se v souvislosti s touto novelou objevují. Při svém dalším výkladu vyjdu z problémů nastíněných Rausem, které se pokusím blíže zhodnotit, a nastíním další možné výklady posuzovaného ustanovení. Ve své podstatě je až neuvěřitelné, kolik úvah a výkladových problémů může přinést jedna věta, konkrétně ustanovení § 1 odstavec 8 ZOHS.

1. První menší znepokojení vyvstává ohledně samotného označení v poznámce 3a) uvedeného „nařízení č. 26...“, rozhodně by nebylo od věci označení tohoto nařízení svým skutečným a přesným názvem „nařízení Rady č. 26/1962“. Vzhledem k tématice a současně uvedenému názvu tato nepřesnost samozřejmě žádné pochybnosti nevyvolává, v právním textu by se však zcela jistě takové nedostatky vyskytovat neměly.

⁷ Poznámkou uveďte několik slov k nařízení č. 26/1962: Nařízení Rady č. 26 z roku 1962, o použití určitých pravidel hospodářské soutěže na produkci zemědělských produktů a obchod s nimi (dále jen nařízení č. 26/1962), platí s účinností od 1. května 2004, tedy od okamžiku vstupu České republiky do Evropské unie, také na našem území. Toto nařízení, které se na území Evropské unie stalo závazným a přímo aplikovatelným ve všech členských státech Evropské unie dne 1. července 1962 a jedná se tak o nepříliš novou právní regulaci, se však stalo předmětem diskusí právě s nově přijatou posuzovanou novelou zákona o ochraně hospodářské soutěže. Domnívám se, že by nebylo od věci se o tomto nařízení alespoň velmi krátce blíže zmínit.

Kromě blokových výjimek stanovených v řadě nařízení Rady a Komise existuje celá řada zvláštních úprav pro jednotlivé sektory, a to zejména pro sektor dopravy a zemědělství. Mezi zvláštní úpravu sektoru zemědělství patří také zkoumané nařízení č. 26/1962. Nařízení má vzhledem ke svému rozsahu (pět článků) poměrně dlouhou preambuli. Výběrově uvádím některé významné části nařízení: Použití zvláštních pravidel na produkci a obchod se zemědělskými produkty je omezeno článkem 1 nařízení, kdy „nařízení upravuje pouze produkci a obchod s produkty uvedenými v Příloze II Smlouvy o založení ES“.

Článek 2 odst. 1 nařízení stanoví, že „nařízení nebude aplikováno na dohody, rozhodnutí a praktiky zemědělců, jejich sdružení nebo sdružení takovýchto sdružení náležejících k členskému státu Evropské unie, která zahrnují produkci, prodej zemědělských produktů nebo příležitosti ke skladování, nakládání nebo zpracování zemědělských produktů a kde není závazek přikazovat stejné ceny, dokud Komise neshledá, že soutěž je tímto vyloučena nebo že cíle článku 33 Smlouvy o založení ES jsou ohroženy“.

Článek 2 odst. 2 nařízení stanoví, že „Komise může shledat, že tyto dohody brání hospodářské soutěži a že jsou ohroženy cíle podle článku 33 Smlouvy o založení ES“.

– a tedy že vyjmutí vyplývající z tohoto nařízení se nepoužije (pozn. aut.).

Podle článku 2 odst. 3 tohoto nařízení „převzme Komise takové rozhodování buď na základě své vlastní iniciativy nebo na žádost kompetentního úřadu členského státu nebo zainteresovaného převzetí nebo sdružení převzetí“.

Článek 2 odst. 4 stanoví, že „se uveřejní jména stran a hlavní obsah rozhodnutí; to má zajistit ohled na legitimní zájem stran na ochraně obchodního tajemství“.

Nařízení bylo derogováno s účinností od 19. srpna 1992 (nařízením č. 2077/1992) a 1. ledna 1999 (nařízením č. 2200/1996) a bylo interpretováno rozhodnutími Evropského soudního dvora č. 250/1992, 319/1993 a 399/1993.

Krátce se zmíním o rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě C 250/1992 vykládajícím nařízením č. 26/1962 (dále jen „rozhodnutí“).

⁸ Rozhodnutí kromě jiného např. uvádí, že nařízení č. 26/1962 stanoví zvláštní pravidla soutěže týkající se produkce a obchodu se zemědělskými produkty. Použití těchto zvláštních pravidel je omezeno článkem 1 nařízení, kdy nařízení upravuje pouze produkci

2. Nařízení č. 26/1962⁸ se týká oblasti kartelových dohod, a to pouze té oblasti, na kterou se aplikuje článek 81 Smlouvy o založení ES (nutnost existence tzv. komunitárního prvku). Nařízení se tak vztahuje pouze na vybrané typy kartelových dohod, nikoli již na jiné typy jednání regulované zákonem o ochraň hospodářské soutěže, tedy na zneužití dominantního postavení či na koncentrace. V souvislosti s výše uvedeným vyvstává otázka, proč je tedy posuzované ustanovení zařazeno do Hlavy I ZOHS, která obsahuje obecná pravidla pro aplikaci všech tří oblastí spadajících pod rozsah ZOHS (tedy kartelové dohody, zneužití dominantního postavení a koncentrace) a není uvedeno v části upravující kartelové dohody. Možnou odpovědí na tuto otázku je, že zákonodárce se snažil blíže ujasnit věcnou působnost ZOHS, což činí právě v jeho § 1, a vložení nového odstavce 8, který reguluje věcnou působnost ZOHS, i když jen ohledně kartelových dohod, je tedy namístě. Kdyby bylo toto ustanovení vloženo pouze do části ZOHS regulující kartelové dohody, bylo by vymezení věcné působnosti ZOHS nepřehledné.

3. Další otázkou je výklad výrazu „soulad“ s právem Evropských společenství, což bude zřejmě „opak rozporu“ s právem Evropských společenství⁹.

4. Na otázku, jaký byl zřejmě úmysl zákonodárce, Raus uvádí, že nejspíš se jednalo o dosažení stavu „v zahraničí obvyklého“. Ve svém článku dále polemizuje nad stavem vybraných zahraničních úprav, přičemž nynější právní stav v České republice podle něj není srovnatelný s žádnou evropskou zemí. („Žádná vnitrostátní soutěžně právní úprava oblast 'výroby zemědělských produktů a obchodu s nimi' ze svého dosahu obecně bez jakýchkoli dalších podmínek nevyjímá. Buď pro tuto oblast nestanoví žádný zvláštní režim a aplikuje tak na ni obecná pravidla hospodářské soutěže, jaká pro tuto oblast v případě České republiky platila do účinnosti této novelizace ZOHS, nebo omezuje dopad vnitrostátní soutěžní legislativy na přísně vybrané typy dohod.“) Osobně se domnívám, že stavem „v zahraničí obvyklý“ není rozhodně stav, který nastal po nabytí účinnosti posuzované novely, tj. zmatek a nejasnosti ohledně podstaty, smyslu a výkladu novely mezi podnikateli i právníky.

5. Další problém, který posuzovaná novela přináší, je samotné věcné vymezení oblasti „výroby zemědělských produktů a obchodu s nimi“. Podle Rause se „výrobou“ rozumí zřejmě „zpracování“ vypěstovaných zemědělských produktů, a to z důvodu, že se zeměděl-

ské produkty „nevyrábějí“. Domnívám se, že výkladové problémy ohledně slova „výroba“ by mohl odstranit samotný název nařízení č. 26/1962 uvedený v poznámce pod čarou 3a), a to „o použití určitých pravidel hospodářské soutěže na *produkci* zemědělských produktů a obchod s nimi“. Produkci lze potom rozumět nikoli zpracování zemědělských produktů, ale jejich samotné „vypěstování“. Jednoznačná, tedy nesporná, odpověď na otázku, co měl ve skutečnosti zákonodárce na mysli, to však rozhodně není.

6. Domnívám se, že spory ohledně připuštění, zda poznámka pod čarou 3a), a tedy přímý odkaz na nařízení č. 26/1962, má či naopak nemá normativní význam, nejsou, podle mého názoru, až tak významné. Není-li poznámka pod čarou charakteru normativního, bude v takovém případě aplikováno právo Evropských společenství jako celek, v němž se nařízení č. 26/1962 samozřejmě „nachází“ a bude aplikováno. Má-li poznámka pod čarou normativní charakter, bude nařízení č. 26/1962 aplikováno přímo (tj. bez jakéhosi „hledání“ uvnitř práva Evropských společenství). Důsledky obou výkladů tak budou obdobné.

7. A nyní k samotné podstatě nového ustanovení § 1 odstavce 8 a jeho možným výkladům:

- a) Text tohoto ustanovení uvádí, že „se zákon *nevztahuje* na jednání v oblasti, pokud jedná v *souladu* s právem Evropských společenství“. Výkladem lze dospět k jednoduchému, ale v tomto případě dosti kontroverznímu, závěru, že „zákon se *vztahuje* na jednání, pokud jedná v *rozporu*“ s právem Evropských společenství. ZOHS by se tak měl vztahovat na jednání, které je regulováno právem Evropských společenství (tj. je s komunitárním prvkem) a je s ním v rozporu. V takovém případě by zákon zakotvoval nový režim vztahů mezi vnitrostátním a právem Evropských společenství, a to takový, že ačkoli má být určité jednání s komunitárním prvkem podle obecně zakotvených pravidel práva Evropských společenství regulováno právem Evropských společenství, český zákon o ochraň hospodářské soutěže zakotvuje režim vlastní, a to ten, že takové jednání by jednoduše spadalo pod regulaci českého zákona o ochraň hospodářské soutěže.
- b) Text tohoto ustanovení hovoří pouze o jednání „v souladu s *právem Evropských společenství*“. Právo Evropských společenství upravuje pouze jednání, které má dopad na komunitární, tj.

a obchod s produkty uvedenými v Příloze II Smlouvy o založení ES. Nařízení bude proto nebude aplikováno na obchod s produkty, které nespádají do Přílohy II, ačkoli se jedná o substanci, látku, určenou k produkci jiného produktu, který sám do Přílohy II spadá. Podle nařízení tedy aby mohlo toto nařízení být aplikováno na hnojiva a produkty na ochranu rostlin, musejí by takové produkty samotné spadat pod rozsah Přílohy II Smlouvy. Pokud takové produkty nejsou v Příloze II uvedeny, hnojiva a produkty na ochranu rostlin pod rozsah nařízení nespádají.

⁹ RAUS (viz poznámka č. 7) uvádí výraz „nikoli nesoulad“.

společný trh. Na jednání s komunitárním prvkem tedy dopadá článek 81 a 82 Smlouvy o založení ES a další předpisy regulující oblast hospodářské soutěže¹⁰. Jednání bez komunitárního prvku, tj. s dopadem pouze na vnitrostátní trh, je tedy regulováno výlučně vnitrostátními právními předpisy. Je tedy zřejmé, že na jednání s komunitárním prvkem bude aplikováno právo Evropských společenství. Z toho vyplývají obecné závěry:

- je-li takové jednání v oblasti výroby zemědělských produktů a obchodu s nimi *jednáním v rozporu* s právem Evropských společenství, zákon o ochraně hospodářské soutěže na takové jednání logicky použít být ani nemůže (zásada aplikační přednosti práva komunitárního před právem vnitrostátním v případě „výskytu“ komunitárního prvku),
- je-li takové jednání *v souladu* s právem Evropských společenství, zákon o ochraně hospodářské soutěže se na takové jednání vztahovat opět nemůže, protože je zde opět „výskyt“ komunitárního prvku a z toho důvodu také dopad práva komunitárního. Právo vnitrostátní by se aplikovalo pouze v případě absence úpravy komunitární, což v posuzovaném případě není.

Zákon o ochraně hospodářské soutěže by tak mohl být použit pouze v případě, že má posuzované jednání výlučně vnitrostátní dopad, tedy nikoli s komunitárním prvkem.

Tyto závěry lze tedy shrnout následovně: buď je jednání v souladu s právem Evropských společenství (musí mít komunitární prvek) a zákon na ochranu hospodářské soutěže se na takové jednání tedy aplikovat obecně nemůže (aplikační přednost práva Evropských společenství) nebo je jednání v rozporu s právem Evropských společenství (ale opět má komunitární prvek) a zákon o ochraně hospodářské soutěže se na takové jednání vztahovat stejně nemůže, protože jednání bude opět z důvodu aplikační přednosti regulováno právem Evropských společenství, nikoli vnitrostátní právním předpisem.

Zákon novelizující § 1 odstavec 8 tedy nepřináší nic nového, pouze konstatuje pravidla již dávno známá (aplikační přednost práva Evropských společenství před právem vnitrostátním). S ohledem na výše uvedené se zákon na jednání, které je v souladu s právem Evropských společenství, nevztahuje, neboť ani nemůže. Je-li zkrátka určité jednání v souladu či nesouladu s právem Evropských společenství, bude apliková-

no právo Evropských společenství a nikoli vnitrostátní zákon o ochraně hospodářské soutěže¹¹.

Jako závěr ohledně možných výkladů ustanovení § 1 odstavce 8 uvádím, že k vyjmutí jednání soutěžitelů v oblasti výroby zemědělských produktů a obchodu s nimi, pokud jednají v souladu s právem Evropských společenství, dochází VŽDY, a to bez ohledu na to, že to říká právě § 1 odstavec 8 zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Jak je z výše uvedeného patrné, závěry ohledně novely zákona o ochraně hospodářské soutěže jsou dosti rozporné. Některé naznačují, že vyjmutí z působnosti ZOHS podle § 1 odstavce 8 je absolutní, jiné naopak, že se ve skutečnosti vlastně o žádné vyjmutí nejedná¹². Lze očekávat, že diskuze budou v budoucnu pokračovat. Škoda jen, že nelze stejně automaticky očekávat, že by se podobné zákony nepřijímaly.

1.2 K ČÁSTI NOVELY, KTEROU SE DO ZOHS DOPLŇUJE NOVÉ USTANOVENÍ – § 6 ODST. 1 PÍSM. C)

Novela ustanovení § 6 odst. 1 písm. c), kterou přináší zákon č. 484/2004 Sb., je opět zarážející. Ustanovení § 6 vyjímá z dosahu § 3 odst. 1 ZOHS, tj. ze zákazu dohod narušujících hospodářskou soutěž, vybrané typy dohod. Nově jsou vyjmuty také „dohody odbytových organizací a sdružení zemědělských výrobců o prodeji nezpracovaných zemědělských komodit“ (také zde je obsažen odkaz na poznámku pod čarou 3a), tedy na nařízení č. 26/1962). Problém, který zde vystává, velmi jednoduše a věcně vyjádřil Raus¹³: Má-li být na dohodu aplikováno vyjmutí podle § 6 ZOHS, musí se jednat o dohodu, na níž se aplikuje samotné ustanovení § 3 odst. 1 ZOHS, neboť jde o vyjmutí ze zákazu stanoveného § 3 odst. 1 ZOHS. Má-li však jít o dohodu zakázanou podle § 3 odst. 1 ZOHS (aby se na ni mohlo vztahovat vyjmutí podle § 6 ZOHS), pak musí jít logicky o takovou dohodu, která je „jednáním“, na které ZOHS vůbec dopadá. Pokud by totiž nešlo o jednání, na něž dopadá ZOHS, pak by nebylo možné zkoumat, zda jde o jednání, které je zakázané na základě § 3 odst. 1 ZOHS. Odkaz na poznámku pod čarou 3a) se v této souvislosti jeví jako absolutní omyl. Nezbyvá tedy než vycházet z předpokladu, že jednání, na něž dopadá § 1 odst. 8 ZOHS a které tak má být z aplikace ZOHS vyjmuté, není tímž jednáním, na které dopadá § 6 odst. 1. Raus rovněž poukazuje na skutečnost, že typ jednání popsáný v § 6 odst. 1 písm. c) ZOHS představuje pouze část typů jednání, které je popsáno v § 1 odst. 8 ZOHS.

¹⁰ Z těch nejvýznamnějších nařízení např. č. 139/2004 o kontrole spojování podniků.

¹¹ Obdobě Raus, viz poznámka č. 7, str. 7: „Pro zjednodušení lze tedy na ZOHS nahlížet tak, jakoby v něm § 1 odst. 8 ZOHS nebyl vůbec obsažen.“

¹² Viz poznámka č. 1, str. 6.

¹³ Tamtéž.

1.3 K ČÁSTI NOVELY, KTEROU SE DO ZOHS DOPLŇUJE NOVÉ USTANOVENÍ § 11 ODST. 1 PÍSM. G)

Novela zákona o ochraně hospodářské soutěže provedená zákonem č. 484/2004 Sb. doplňuje seznam praktik, které jsou zákonem o ochraně hospodářské soutěže výslovně považovány za zneužívání dominantního postavení a které jsou tedy zakázány. Nové ustanovení § 11 odst. písm. g) zní: „přímé nebo nepřímé požadování peněžních nebo nepeněžních plnění za vstup do evidence soutěžitele v postavení odběratele za umístění zboží v provozovně soutěžitele v postavení odběratele, nebo přímé či nepřímé požadování zvláštních slev a finančních zvýhodnění v souvislosti s otevřením provozovny nebo pořádáním různých prodejních akcí soutěžitelem v postavení odběratele“.

V první větě předchozího odstavce bylo slovo „doplňuje“ uvedeno záměrně, a to z toho důvodu, že se nejedná o významné zakotvení nového pravidla, neboť pouze dochází k rozšíření demonstrativního výčtu zakázaných praktik, jejichž výčet tedy nebyl (a stále není) konečný, protože i nadále záleží na rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, které jednání za zakázané podle „generální klauzule“ obsažené v § 11 odst. 1 označí.

Za zneužití dominantního postavení se tedy nově považují některé požadavky obchodních řetězců uskutečňované vůči dodavatelům. Zákon se nyní výslovně zmiňuje např. o požadování zvláštních plateb za vstup do evidence odběratele či za umístění zboží nebo požadování zvláštních slev a finančních zvýhodnění v souvislosti s otevřením provozovny odběratele. Protože zákon o ochraně hospodářské soutěže obecně zakazuje veškeré formy zneužití dominantního postavení, novela z pohledu dodavatelů obchodních řetězců ve skutečnosti představuje pouze omezený pokrok. Z praktického hlediska totiž jak před účinností novely, tak i nyní platí, že se v této souvislosti postihují pouze ty praktiky, které představují zneužití dominantního postavení obchodního řetězce (dosažené ať už samostatně nebo spolu s dalšími soutěžiteli). Před případným postižením praktik určitého obchodního řetězce bude tak i nadále muset Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v každém případě zkoumat, zda konkrétní obchodní řetězec dosahuje dominantního postavení na příslušném relevantním trhu či nikoli.

Jak vyplývá z výše uvedeného, novela v praxi patrně zcela nesplní očekávání zastánců oslabení postavení obchodních řetězců vůči svým odběratelům. Konkrét-

ní dopady novely však ověří teprve její aplikace v každodenní praxi¹⁴. Domnívám se, že zakotvení nového způsobu zneužití dominantního postavení je přínosné, a to zvláště v době „boomu“ obchodních řetězců¹⁵. Dobré také je, že zákon č. 484/2004 Sb. přinesl alespoň jedno nezávadné ustanovení.

2. K NOVELE § 450 ODST. 1 OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU USKUTEČNĚNÉ ZÁKONEM Č. 484/2004 SB.

Novela doplňuje § 450 odst. 1 obchodního zákoníku na konci odstavce větou: „U zboží, které podléhá rychlé zkáze nebo má zvláštním právním předpisem stanovenou časově omezenou minimální dobu trvanlivosti, anebo jehož použitelnost nebo jakost je biologicky omezena, je kupující povinen zaplatit kupní cenu do 30 dnů.“

Novela v části měnící obchodní zákoník tak nově ukládá kupujícímu povinnost zaplatit kupní cenu za určité typy zboží (zejména rychle se kazící potraviny) nejpozději do 30 dnů. Z pohledu dodavatelů obchodních řetězců však nové ustanovení nemusí přinést očekávaný efekt. Smluvní strany se totiž mohou od zákonem stanovené lhůty i nadále ujednáním odchýlit. Delší lhůta splatnosti faktur může být upravena nejen výslovným ujednáním v kupní smlouvě, ale např. i v obchodních podmínkách některé ze smluvních stran upravujících vzájemné vztahy mezi dodavatelem a odběratelem zboží. Zda v praxi skutečně dojde k úhradě kupní ceny za dodané výrobky ve 30ti denní lhůtě, tak bude i nadále záviset především na vzájemné vyjednávací síle prodávajícího a kupujícího¹⁶.

Taktéž tato novela sklízí kritiku. Problémy, které se u této části novely vyskytují, jsou především nedostatek času na změnu smluvních podmínek mezi dodavatelem a odběratelem z titulu účinnosti tohoto zákona dnem jeho vyhlášení. U zkrácené lhůty splatnosti je problémem i přesná specifikace komodit, kterých se tato týká, výklad lhůty splatnosti ve smyslu zákona a další. SOCR ČR nabyt jednoznačného přesvědčení, že ač byl tento zákon deklarován jako podpora malého a středního podnikání, jeho obsah ve svém důsledku poškodí zejména tuto oblast jak ve výrobě, tak v obchodě. Velcí retaileri s jeho naplněním budou mít podstatně menší problémy, a to nejen díky svému postavení na českém trhu¹⁷.

¹⁴ PORUPKA, T.: Oslabí novela zákona o ochraně hospodářské soutěže obchodní řetězce?, www.epravo.cz.

¹⁵ K problematice obchodních řetězců blíže viz Bejček, J.: Obchodní řetězce a právní problémy jejich činnosti. Obchodní právo, 2000, číslo 1.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Viz poznámka č. 6 – kritika autorů příspěvku je zaměřena na zákon č. 484/2004 jako celek, stěžejní negativní ohlasy však směřují především na část zákona měnící obchodní zákoník.

3. ZÁVĚREM

Jak je z uvedeného příspěvku patrné, poslední novela zákona o ochraně hospodářské soutěže provedená zákonem č. 484/2004 Sb. přináší nejen otázky a problémy výkladové, ale dokonce otázky nad samotným smyslem a zamýšleným přínosem této novely. Nad výše uvedeným se objevují značně protikladné závěry, nicméně o to horší, že oba argumentačně smysluplné a dobře hájitelné.

Novela tedy spíše než modernizaci českého soutěžního práva po vzoru evropského soutěžního práva přináší zmatek, výkladové problémy, spory odborníků na

soutěžní právo nejen ohledně smyslu, ale především ohledně skutečnosti „co“ a hlavně „zda vůbec něco“ zákon o ochraně hospodářské soutěže svým ustanovením § 1 odstavcem 8 ze své působnosti vyjímá. Jedná se tedy o těžkou chybu zákonodárce, která zakotvuje dosti nestandardní a nešťastnou výjimku z působnosti zákona o ochraně hospodářské soutěže. Problémy jsou umocněny ještě absencí důvodové zprávy k této novele.

Závěrem tedy nezbývá než si položit otázku: Je poslední novela zákona o ochraně hospodářské soutěže skutečně modernizací českého soutěžního práva?